

ASİM-SEN

Askeri İş Yerlerinde Görevli Kamu Çalışanları Sendikası

TRADE UNION OF OFFICERS EMPLOYED IN MILITARY OFFICES

GENEL MERKEZİ

GN.MRK. : 2020-191/Gen.Huk.Sek.

03 Haziran 2020

KONU : Engelli Çalışanların Yasal Hakları.

DAĞITIM YERLERİNE

İLGİ : (a)2002/58 Sayılı Mülga Başbakanlık Genelgesi.

(b)5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun.

(c)657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu.

(ç)Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik.

(d)Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik.

(e)Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarında Görevli Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik.

(f) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında Görevli Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik.

(g)6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.

(ğ)4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.

Engellilik; doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yetilerin çeşitli derecelerde kaybedilmiş olması ve bu suretle normal yaşamın gereklerine tam olarak uyamama hali olarak tanımlanmaktadır.

Toplumun ayrılmaz bir parçası olan engelli bireylerin yaşamın her alanına katılması, eğitim ve istihdam başta olmak üzere her türlü imkandan en üst düzeyde faydalandırılmaları en tabii haklarıdır.

Bu doğrultuda;

- Engelli bireylerin hakları T.C. Anayasasının 49, 50 ve 61 nci maddeleri ile güvence altına alınmıştır.

- Ülkemizde ilgi (a) genelge gereği engelli kamu çalışanları, 3 Aralık Engelliler günü ile Mayıs ayının ikinci haftası olan Engelliler Haftasının mesai gününe denk gelen ilk günü 1' er gün idari izinli sayılmaktadırlar.

- İlgi (b) Kanunun "İstihdam" başlıklı 14 ncü maddesinde, engelli bireylerin çalışma hayatlarında ayrımcılığa uğramamaları ve temel hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi yönelik hükümlere yer verilmiştir.

- İlgi (c) Kanunun 53 ncü maddesi ile; kamu kurum ve kuruluşlarına toplam dolu kadrosunun %3' ü kadar engelli personel çalıştırma yükümlülüğü getirilmiş; diğer hususların yanında, engellilerin görevlerini yürütmelerinde hangi yardımcı araç ve gereçlerin kurumlarınca temin edileceğine ilişkin usul ve esasların yer aldığı ilgi (ç) Yönetmelik' in "İşyerlerinin engellilerin çalışma şartlarına göre düzenlenmesi" başlıklı 16 ncü maddesinde;

"(1) Kamu kurum ve kuruluşları çalışma yerlerini ve eklentilerini, engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirmek, engellilerin çalışmalarını kolaylaştıracak gerekli tedbirleri almak ve engellilerin görev yaptıkları kadronun gereği olan işleri yapabilmeleri için engel durumlarına göre gerek duyulan yardımcı ve destekleyici araç ve gereçleri temin etmek zorundadır.

ASİM-SEN

Askeri İş Yerlerinde Görevli Kamu Çalışanları Sendikası
TRADE UNION OF OFFICERS EMPLOYED IN MILITARY OFFICES
GENEL MERKEZİ

(2) Engelliler, engelliliklerini artırıcı ve ek engel getirici işlerde çalıştırılmaz.”

hükümlerine yer verilmiştir.

- İlgili (c) Kanununun 72 nci maddesinin ilgili fıkralarında;

“İlgili mevzuatı uyarınca verilecek rapora göre kendisi, eşi veya birinci derece kan hısımlığı bulunan bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri engelli olan memurların engellilik durumundan kaynaklanan yer değiştirme taleplerinin karşılanması için düzenlemeler yapılır...”

hükmü bulunmakta olup ilgili (d, e, f) yönetmeliklerde gerekli düzenlemeler aşağıdaki şekilde yapılarak **“devlet memurlarının engellilik durumuna bağlı yer değişikliği”** mevzuattaki yerini almış ve böylelikle engelli devlet memurlarının engellilik durumlarına uygun yerlere atanmalarının, uygun kadro/görevlerde çalıştırılmalarının önü açılmıştır. Bu kapsamda;

(1) İlgili mevzuatına göre alınan sağlık kurulu raporunda en az yüzde kırk oranında engelli olduğu belirtilen memurlar ile ağır engelli raporlu eşi veya bakmakla yükümlü olduğu birinci derece kan hısımları bulunan memurlar, engellilik durumundan kaynaklanan gerekçelere dayalı olarak yer değiştirme talebinde bulunabilir.

(2) Bu kapsamdaki talepler bu Yönetmelikte yer alan kısıtlayıcı hükümlere tabi olmaksızın kurumların kadro imkânları ve teşkilat yapıları dikkate alınarak karşılanır ve bu haktan bir defadan fazla yararlanılamaz **(Bu maddede yer alan “bir defadan fazla yararlanılamaz” ibaresinin yürürlüğü Danıştay Onaltıncı Dairesinin 2/7/2015 tarihli ve Esas No: 2015/10808 sayılı Kararı ile yürürlüğü durdurulmuştur. Ayrıca yine bu konu ile ilgili Kamu Denetçiliği Kurumu’ nun 09/02/2017 Tarihli, 53878609-101.07.04-E.940 Sayılı, 2016/3237 Başvuru No’lu, “Jandarma Genel Komutanlığına Engelli Memur Tayini” İle İlgili Tavsiye Kararı mevcuttur. Dolayısıyla engelli personelin bu haktan engellilik durumunu gerekçe göstererek bir defadan fazla yararlandırılmasını zorunlu kılınmaktadır.)**

(3) Memurun kendisinin veya birlikte yaşadığı eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının engellilik durumunun tedavisi sebebiyle yer değişikliğini talep etmesi halinde, yer değiştirme suretiyle atama yapılacak yerin, memurun ve bu fıkra kapsamındaki yakınlarının engellilik durumuna uygun olması esastır.

(4) Engellilik durumu devam ettiği sürece kurumlarca isteği dışında memurun yeri değiştirilemez. Engellilik durumu ortadan kalkan memurlar hakkında bu Yönetmelikte yer alan diğer hükümler uygulanır.”

- Kamu ve özel sektöre ait bütün iş yerlerinin tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanmakta olan ve askeri iş yerlerinde görevli sivil devlet memurlarının da tabii olduğu ilgili (g) Kanun ile bu kanunla bağlantılı mevzuatta engelli çalışanlar; T.C.Anayasasının 50 nci maddesinde belirtilen hükme uygun olarak; özel politika gerektiren çalışma grupları olarak kodlanmış; iş yerlerinde özetle aşağıda belirtilen tedbirlerin alınmasını talep etme hakkına ve bu tedbirler alınmadığı takdirde işten sakınmaya kadar varan haklara sahip hale gelmişlerdir. Bu kapsamda;

- İşyerlerinde tehlikeler tanımlanırken ve risk değerlendirmesi yapılırken engelli çalışanların durumu özel olarak ele alınmalıdır.

- Engelli çalışanlara yönelik özel iş güvenliği eğitimleri verilmelidir.

- Engelli çalışanların bulunduğu iş yerlerinde bu çalışanların durumları dikkate alınarak gerekli düzenleme TS 9111- TS 12460 standartları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu düzenleme özellikle engelli çalışanların doğrudan çalıştığı yerlerde ve kullandıkları kapı, geçiş yeri, merdiven, rampa, asansör, servis araçları, duş, lavabo ve tuvaletlerde yapılmalıdır.

- İşyeri Hekimleri sağlık gözetimlerini yaparken malul ve engellileri yakın takip ve koruma altına almalı, bilgilendirmeli ve yapacakları sağlık riski değerlendirmesinde kendilerini özel olarak dikkate almalıdırlar.

ASİM-SEN

Askeri İş Yerlerinde Görevli Kamu Çalışanları Sendikası

TRADE UNION OF OFFICERS EMPLOYED IN MILITARY OFFICES

GENEL MERKEZİ

- Acil durum esnasında işverenler tarafından tahliye gerektiren durumlarda iş yerlerinde yaşlı, engelli, gebe veya kreş var ise çocuklara tahliye esnasında refakat edilmesi için tedbirler alınmalıdır.

Engelli bireylere yönelik mevcut olan yukarıdaki yasal mevzuat, engellilerin erişebilirlik imkanlarını ve istihdamda varlıklarını arttırsa da kamu kurum ve kuruluşları da dahil olmak üzere, çoğu yaptırımın uygulanmaması, maalesef ayrımcılık uçurumunun derinleşmesine neden olmaktadır. Öyle ki; istihdama katılabilen engelli bireyler, toplumsal süreçte yaşadıkları ötekileştirme nedeniyle mobbing, işten atılma gibi endişeler taşıyarak kanunlarca hakları olan engellerine uygun erişebilirlik imkanlarının sağlanmasını talep etmekten bile imtina edebilmektedirler. Hatta çalışma koşulları ve özlük hakları ile alakalı olarak sendikalarına yapmış oldukları başvurularda kimlik bilgilerinin kullanılmasını dahi istememektedirler. Bu durum, engelli çalışanlara yönelik kamu kurum ve kuruluşlarında yeterince farkındalık oluşmadığının açık göstergesidir.

Bu kapsamda sendikamız, bu yıl 10-16 Mayıs Engelliler Haftası dolayısıyla askeri iş yerlerinde görevli engelli üyelerinin, istihdam edildiği iş yerlerinde karşılaştıkları özlük hakları ve çalışma koşullarından kaynaklı sorunlarına yönelik, birtakım inceleme ve gözlemlerde bulunmuştur. Yapılan incelemeler neticesinde ana başlıklar halinde;

- Halen geçerliliğini korumakta olan ilgi (a) genelge gereği **3 Aralık Engelliler günü ile Mayıs ayının ikinci haftası olan Engelliler Haftasının mesai gününe denk gelen ilk günü idari izinli sayılması gereken engelli kamu çalışanlarına bu izinlerin kullandırılmasında birtakım zorluklar çıkartıldığı**, bir kısmına hiç izin kullandırılmadığı,

- Atama ve yer değiştirme mevzuatında açık hüküm bulunmasına rağmen ve Kamu Denetçiliği Kurumunun konu ile ilgili engelli kamu çalışanları lehine verdiği ilgi (f) ve benzeri tavsiye kararları ortada iken; **engelli kamu çalışanlarının engellilik durumlarını gerekçe göstererek yapmış oldukları yer değiştirme taleplerinin yeterince ehemmiyetle ele alınmadığı**, olumsuz mütalaa edilebildiği ya da hiç cevap verilmeyerek konunun hukuken zimni red noktasına getirildiği,

- **Bir grup engelli kamu çalışanına**, amirlerinin inisiyatifi ile hizmet sınıfları içinde ve/veya dışında olmak üzere, **kapasitelerinin üzerinde ve/veya kalifiye olmayan ikiz hatta üçüz görevler verilebildiği** gibi; ikinci **bir grup engelli kamu çalışanına** ise **hiç iş yaptırılmadığı**, bu ayrımcılığın birinci grup engelli kamu çalışanında angarya olarak, ikinci grup engelli kamu çalışanında ise işe yaramama hissi olarak tezahür ettiği, en nihayetinde her iki grupta da rahatsızlık, güvensizlik, baskı ve demotivasyon unsuruna dönüştüğü,

- **Sınırlı görme engelli kamu çalışanları içinde**, detay görmeyi gerektirecek işlerde görevlendirilenlerin olduğu, bu görevler içinde özellikle mali, nakdi ve aynı sorumluluk gerektiren işlerin de yer aldığı (mutemet, kasa sorumlusu, gişe görevlisi, resepsiyonist, fotokopi çekim görevlisi vb.) ve bu **görevleri yerine getirirken görme kayıplarından kaynaklı zorlukları ve yetersizlikleri telafi etmek için ihtiyaç duydukları özel araç ve eşyaların** (elde, cepte, çantada taşınabilen çeşitli boylarda büyüteçler, yazıları büyüten uzak ve yakın mesafelerden görmeye yarayan özel gözlükler ve lensler, konuşan hesap makinaları, konuşan para tanıma cihazı, yazı okuma cihazları vb) **kendilerine sağlanmadığı**,

- İlgi (b) Kanun'da engelli çalışanlar için servis taşımacılığı yapan araçların, talep durumunda erişilebilir hale getirilmesi hüküm altına alınmasına rağmen; **engelli kamu çalışanlarının işe geliş-gidiş servis güzergahlarında ve servis araçlarının içinde gerekli düzenlemeler yapılarak engel durumlarına uygunluğunun tam olarak sağlanmadığı**, bazı iş yerlerinde engelli çalışanlara yönelik otopark düzenlemesi yapılmadığı, servis araçlarında engelli ve hamile çalışanlara durumlarına uygun koltuk tahsis edilmediği,

ASİM-SEN

Askeri İş Yerlerinde Görevli Kamu Çalışanları Sendikası

TRADE UNION OF OFFICERS EMPLOYED IN MILITARY OFFICES

GENEL MERKEZİ

- Engelli kamu çalışanlarının mesleki eğitim ve kariyer imkanlarından yeterince yararlandırılmadığı; görevde yükselme, unvan değişikliği ve/veya A tipi kariyer mevzuatında engelli kamu çalışanlarına yönelik engelli kotası, engelli kamu çalışanlarına yönelik kadro düzenlemesi vb. gibi özel düzenlemelere yer verilmediği,

- İş sağlığı ve güvenliği mevzuatında engelli çalışanlara yönelik özel politika gerekliliği ısrarla vurgulanmasına rağmen, risk değerlendirmelerinin bu husus dikkate alınarak yapılmadığı; bu kapsamda engelli kamu çalışanlarının sağlık gözetimine tabi tutulmadıkları, engelliliklerinin çalışma koşullarından etkilenip etkilemediğinin periyodik kontrollerle tespit edilmediği, engellilik raporlarının/ oranlarının periyodik olarak güncellenmediği,

- Kendilerine engellilik durumlarına özel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verilmediği,

- İşyerlerinde doğrudan çalıştıkları yerlerde ve kullandıkları kapı, geçiş yeri, merdiven, rampa, asansör, duş, lavabo ve tuvaletlerde engellilik durumları dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılmadığı,

hususları iyileştirilmeye açık alanlar olarak gözlemlenmiştir.

Engelli üyelerimizin; temel insan hakları, özlük hakları ve çalışma koşulları başta olmak üzere, iş yerlerindeki istihdamlarının, erişilebilirlik ve eğitim gereksinimlerinin yasal mevzuata uygun, zamanında ve etkin bir şekilde yerine getirilmemesinden kaynaklı olarak oluşacak usulsüzlüklerden, kayıp ve zararlardan haklarında yasalara aykırı işlem talep ve tesis edenlerin sorumlu olacağını hatırlatır, sendikamızın üyelerimizden aldığı meşruiyet doğrultusunda yukarıda izah ettiğimiz hususlar kapsamında diğer yasal başvuru haklarının da saklı olduğunu, bu konularda gerekli tedbirler alınmadığı takdirde ilerleyen süreçte bu hakları da kullanmakta tereddüt edilmeyeceğinin bilinmesini isteriz.

Bu kapsamda;

- Kurum bünyesinde, ilgi (a) genelge gereği 3 Aralık Engelliler günü ile Mayıs ayının ikinci haftası olan Engelliler Haftasının mesai gününe denk gelen ilk günü 1' er gün idari izinli sayılması gereken engelli kamu çalışanlarının bu izinlerinin kullanılarak kullanılmadığı ile ilgili bir çalışma yapıp yapılmadığı, bağlı iş yerlerinin bu konuda yasal mevzuata uygun olmayan işlemlerinin önüne geçmek için bir düzenleme yapıp yapılmadığı, bu düzenlemelerin neler olduğu,

- Kurumda engelli kamu çalışanlarının yasal hakları konusunda gerek kendilerine gerekse de diğer personele ne gibi eğitimler verildiği, ne gibi bilgilendirmeler yapıldığı özel çalışma grubu olarak kendilerine hangi kanaldan ne gibi iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verildiği,

- Görevde yükselme, unvan değişikliği ve A Tip kariyer kadrolarında çalışabilmeleri için engelli kamu çalışanlarına yönelik ne gibi özel düzenlemeler yapıldığı, bu kadrolara başvuran ve ataması yapılmış engelli kamu çalışanı sayısının ne olduğu, bu kadrolarda halihazırda kaç engelli personelin çalıştırıldığı,

- Görevlerini mevcut engellilik oranlarını artırmadan yerine getirebilmeleri için ne gibi tedbirler alındığını, kendilerine görevlerini yerine getirirken engel durumlarından kaynaklı etkileri azaltacak ne gibi cihaz/teçhizeler sağlandığı,

- Servis araçlarında engellilere yönelik ne gibi tedbirler alındığı, araçlarda engellilere ve hamilelere uygun koltuk tahsisi yapıp yapılmadığı, iş yerlerinde engellilere özel otopark düzenlemesi yapıp yapılmadığı,

ASİM-SEN

Askeri İş Yerlerinde Görevli Kamu Çalışanları Sendikası
TRADE UNION OF OFFICERS EMPLOYED IN MILITARY OFFICES
GENEL MERKEZİ

- İşyeri hekimleri gözetiminde periyodik kontrollerinin yapılıp yapılmadığı, risk değerlendirmelerde engelli kamu çalışanlarının durumlarının dikkate alınıp alınmadığı, bunlar gerçekleştiriliyor ise kurum bünyesindeki engelli kamu çalışanlarının işe girdikleri zamanki engellilik oranları ile halihazırdaki engellilik oranları içinde kaç engelli kamu çalışanının engellilik oranının artış gösterdiği, bunlara yönelik ne gibi tedbirler alındığı,

- Engelli kamu çalışanlarına geçici ve/veya ikinci görev gördürülüp gördürülmediğine yönelik bir çalışma yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise bu çalışmalarda kendi hizmet sınıfı ve kadro görevi dışında kaç engelli kamu çalışanının çalıştırıldığı, kaç engelli kamu çalışanına bu görevlerin ikiz ya da üçüz görev olarak yaptırıldığı,

- Son bir yıl içerisinde kaç engelli kamu çalışanının engellilik durumunu gerekçe göstererek atama/ yer değiştirme başvurusu yaptığı, kaç başvurunun hangi gerekçeyle uygun görülmediği,

- Kendilerinin işe adaptasyonu, moral ve motivasyonları ile sosyal hazır bulunmuşluk seviyelerinin yüksek tutulması için ne gibi faaliyetler yapıldığı hususlarında, yapılan işlemlerin ve tarafınızca tespit edilen eksiklikler hakkında eğer tespit yoksa araştırma yapılarak tarafımıza ilgi (ğ) Kanununun 5 nci maddesi gereği yazılı olarak bilgi verilmesi, hususunu bilgilerinize sunarız.

Özgür KARACA
Genel TİS ve Hukuk Sekreteri

Özgür KARACA
Genel Başkan

DAĞITIM :

Gereği :

T.C. Milli Savunma Bakanlığına
T.C. İçişleri Bakanlığına
Genelkurmay Başkanlığına
Kara Kuvvetleri Komutanlığına
Hava Kuvvetleri Komutanlığına
Deniz Kuvvetleri Komutanlığına
Jandarma Genel Komutanlığına
Sahil Güvenlik Komutanlığına

Bilgi :

T.C.Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına